

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, професор
 Галина ЗАПША

« 28 » серпня 2025 р.

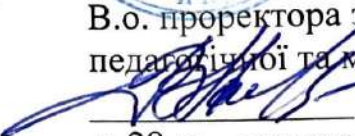
ПОГОДЖЕНО»

В.о. декана факультету економіки
та управління

 Аркадій ТОПОВ
« 28 » серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-
педагогічної та методичної роботи

 Вячеслав СЕДОВ
« 28 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОП 29. «ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКА ЗА ФАХОМ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

перший (бакалаврський) рівень

(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

07 «Управління та адміністрування»

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

073 «Менеджмент»

(код та найменування спеціальності)

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

Менеджмент

(назва освітньої програми)

СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ

Факультет економіки та управління

(факультет, інститут)

ОДЕСА – 2025

Робоча програма освітнього компонента «Виробнича практика за фахом» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми «Менеджмент» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Розробники:

Оксана МЕЛЬНИЧУК, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри менеджменту
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
менеджменту

Галина ЗАПША

Гарант освітньої програми

Ганна ДІДУР

© Оксана Мельничук, ОДАУ, 2025 рік

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання: бакалаври/магістри
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> Спеціальність 073 <u>«Менеджмент»</u>	<i>Обов'язковий</i>	
Модулів –	Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	Рік підготовки	
Змістових модулів –		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – - самостійної роботи - 45	Освітня програма: <i>«Менеджмент»</i>	Лекції	
		-год.	- год.
		Практичні, семінарські	
		0 - год.	0 - год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		135 год.	135 год
		Індивідуальні завдання:	
		- год	
		Вид контролю:	
		Захист звіту	Захист звіту

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Виробнича практика за фахом належить до складу обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент». **Передумовами для вивчення** освітнього компонента є сформовані у студентів компетентності у сфері економічної теорії, мікро та макроекономіки, теорії організації, статистики, менеджменту, маркетингу, управління персоналом, соціальної відповідальності бізнесу, економіки і фінансів аграрного підприємства, державного та регіонального управління, організації праці менеджера, операційного менеджменту, логістики, зовнішньо-економічної діяльності, стратегічного управління, менеджменту Startup-проектів, інвестиційного менеджменту, управління інноваціями.

Метою виробничої бакалаврської практики за фахом є оволодіння здобувачами сучасними методами, формами організації та засобами праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Під час виробничої практики за фахом здобувач повинен опанувати систему умінь і набути навички щодо вирішення типових завдань відповідно до посад, які може обіймати випускник вищого навчального закладу - бакалавр з менеджменту, основним видом діяльності якого є управлінська діяльність в організаціях.

Конкретизація завдань виробничої практики здійснюється на основі робочої програми практики.

Основою для регламентації практичної підготовки здобувачів є графік її проходження, який погоджується на кожному підприємстві з врахуванням умов і специфіки його роботи.

Завданням виробничої практики за фахом є практична підготовка здобувачів з питань:

- характеристики підприємства як об'єкту управління;
- аналізу організаційної побудови та структури управління підприємства;
- розподілу функцій управління;
- визначення методів управлінського впливу;
- управління логістичною діяльністю підприємства;
- управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства
- стратегічного управління підприємством;
- управління інноваційною діяльністю підприємства;
- розробки пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства.

У результаті проходження «Виробничої практики за фахом» здобувач повинен

знати:

- основні організаційно-правові форми господарювання;
- особливості управління в підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання;
- основні принципи управління, що застосовуються на підприємстві;
- основні функції менеджменту і їх практичне втілення;
- основні методи управлінського впливу;
- основні положення, принципи та методи реалізації операційної діяльності, логістичної та маркетингової концепції;
- основні підходи до управління зовнішньо-економічною діяльністю підприємства;
- основні підходи до стратегічного управління та управління інноваційною діяльністю підприємства.

вміти:

- застосовувати на практиці здобуті теоретичні знання щодо організації і функціонування системи зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- приймати раціональні управлінські рішення у сфері менеджменту ЗЕД підприємства;
- обґрунтовувати стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- організовувати зовнішньоторговельні операції;
- укладати взаємовигідні зовнішньоторговельні контракти;
- проводити комплексний аналіз зарубіжних ринків на основі статистичних даних вітчизняних та зарубіжних інформаційних ресурсів;
- розробляти місію, цілі, стратегію та «стратегічний набір» організації;
- формулювати стратегічні завдання різного рівня на підприємстві;
- розробляти інформаційно-аналітичне забезпечення СУ;
- використовувати моделі, інструменти стратегічного управління стосовно організації в різних конкретних ситуаціях;
- застосовувати концептуальні положення стратегічного управління на практиці;
- проводити стратегічний аналіз стосовно організації;
- розробляти загальну та функціональну стратегію для організації;
- проводити SWOT-аналіз та SNW-аналіз і вибирати базові стратегії для конкретних продуктів, що виробляє організація;
- виділяти стратегічні зміни в організації і ранжувати їх за пріоритетністю;
- визначати систему показників та здійснювати оцінювання ефективності стратегічного управління.
- застосовувати на практиці набуті знання щодо управління матеріальними потоками;
- вирішувати проблеми у сфері транспортування, в мережах дистрибуції, чи то в інформаційному середовищі логістики;
- визначати логістичні операції і функції на підприємстві;
- класифікувати логістичні системи за різними ознаками;

- застосовувати методи планування і управління виробничими системами;
- застосовувати методи системного аналізу при розгляді логістичних систем;
- обирати моделі при дослідженні логістичних систем;
- визначити місце логістичного менеджменту на підприємстві;
- здійснювати управління замовленням на підприємстві;
- вибирати постачальника продукції;
- застосовувати мікрологістичні концепції і системи в виробничій діяльності підприємства;
- встановлювати види дистрибутивних каналів і мережі;
- встановлювати параметри управління запасами;
- вибирати логістичних посередників в транспортуванні продукції;
- визначати характеристики складської підсистеми в межах логістичної системи;
- обґрунтовувати застосування інформаційних технологій в логістичній системі;
- складати організаційну структуру логістичного підрозділу на підприємстві.
- обґрунтовувати управлінські рішення в сфері інноваційної діяльності;
- підвищувати ефективність функціонування підприємства через впровадження інновацій;
- планувати, організовувати та контролювати інноваційну діяльність на підприємстві;
- стимулювати працівників до впровадження інновацій у свою діяльність;
- оцінювати ефективність інноваційних процесів.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті проходження *«Виробничої практики за фахом»* у здобувача формуються **інтегральна (ІК) і загальні компетентності (ЗК):**

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 4);
- Знання та розуміння предметної області; розуміння професійної діяльності (ЗК 5);
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 10);
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 11).

У результаті проходження *«Виробничої практики за фахом»* у здобувача формуються **спеціальні (фахові) компетентності:**

- Здатність визначати та описувати характеристики організації (СК 1);
- Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (СК 2);
- Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту (СК 5);
- Здатність планувати діяльність організації та управляти часом (СК 8);
- Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань (СК 9);
- Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення (СК 12);
- Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності (СК 14);
- Здатність аналізувати економічний, інноваційний, маркетинговий та експортний потенціал підприємства та розробляти напрями і інструментарій його розвитку з урахуванням галузевих особливостей (СК 16).
- Здатність стратегічно мислити, формулювати бізнес-ідеї, управляти інвестиціями, організовувати власну підприємницьку діяльність в умовах ринкового ризику (СК 17);
- Здатність використання економіко-математичних методів і моделей для аналізу, прогнозування, планування та оптимізації в управлінні економічними процесами. (СК 18).

Програмними результатами проходження «Виробничої практики за фахом» є:

- Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень (ПРН 4);
- Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації (ПРН 5);
- Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень (ПРН 6);
- Виявляти навички організаційного проектування (ПРН 7);
- Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації (ПРН 8);
- Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації (ПРН 12);
- Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним (ПРН 16);
- Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера (ПРН 17);
- Демонструвати навички аналізу результативності функціонування системи управління підприємства, обґрунтування напрямів його перспективного розвитку з урахуванням галузевих особливостей (ПРН 18).
- Демонструвати навички розроблення, прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері стратегічного та інвестиційного менеджменту в умовах невизначеності та ризику (ПРН 19).

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст навчальної практики	Кількість годин
	Опрацювання питань програми практики
Розділ 1. Загальне ознайомлення з підприємством - об'єктом практики Характеристика підприємства як об'єкту управління. Аналіз організаційної побудови та структури управління підприємства. Розподіл функцій управління. Визначення методів управлінського впливу. Оформлення звітної документації.	17
Розділ 2. Управління операційною діяльністю підприємства Оцінка системи управління операційною та логістичною діяльністю підприємства - об'єкта практики. Оформлення звітної документації.	17
Розділ 3. Розділ 3. Управління маркетинговою, логістичною та зовнішньо-економічною діяльністю підприємства Оцінка системи управління маркетинговою та зовнішньоекономічною діяльністю підприємства - об'єкта практики. Оформлення звітної документації.	17
Розділ 4. Стратегічне управління підприємством Комплексний аналіз діяльності підприємства з використанням сучасних методик з позиції системного підходу. Оформлення звітної документації.	17
Розділ 5. Управління інноваційною діяльністю підприємства Провести дослідження інноваційної діяльності підприємства, оцінити ступінь її інноваційної активності. Оформлення звітної документації.	17
Розділ 6. Розробки пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства Розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) роботи підприємства або впровадження певного нововведення (інновації). Формування звіту практики і додатків.	17
Підготовка звіту з практики	17
Захист звіту	16
Всього	135

5. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗА ФАХОМ

Виробнича бакалаврська практика передбачає ознайомлення зі станом організації роботи підприємства - об'єкта практики, здійснення аналізу основних показників його логістичної, зовнішньоекономічної, інноваційної діяльності та стратегічного управління за період трьох останніх років та розробку обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення окремих аспектів його діяльності на майбутнє.

Розділ 1. Загальне ознайомлення з підприємством - об'єктом практики

На першому етапі проходження виробничої бакалаврської практики студент має ознайомитись зі специфікою господарської діяльності підприємства - об'єкта практики, його організаційною структурою, станом управління діяльністю підприємства загалом.

Результати такої роботи у звіті про проходження виробничої практики бакалаврів узагальнюються за наступною структурою (пп. 1.1-1.3).

1.1 Підприємство як об'єкт управління

- характеристика статусу підприємства (термін створення, форма власності, організаційно-правова форма господарювання, ступінь самостійності, місія підприємства, права та обов'язки підприємства, сфера діяльності, дотримання вимог щодо державної реєстрації та діяльності підприємства тощо);
- характеристика господарської діяльності (спеціалізація підприємства, переважні види бізнес-операцій, інші види діяльності);
- характер регулювання та контролю за діяльністю підприємства з боку держави (виконавчих органів, міністерств, відомств), стан дотримання державних вимог;

1.2 Організаційна побудова та структура управління підприємства

- характер управління діяльністю підприємства з боку власників (права власників, органи управління та контролю: вищий орган управління підприємством, орган нагляду та контролю за діяльністю підприємства, періодичність їх зборів, характер питань, що розглядаються);
- характер організації управління діяльністю підприємства (організаційна структура управління підприємством, характеристика окремих структурних підрозділів, їх функціонального призначення, прав, обов'язків, повноважень, характер регламентації діяльності окремих працівників підприємства (контракти, посадові інструкції тощо));
- характеристика інструктивних, нормативних і методичних матеріалів, які використовуються на підприємстві, їх якість та повнота.

Аналіз функціонуючої структури управління, її сильних і слабких сторін. Розробка положення про структурні підрозділи основного виробництва (бригади, ферми). Розробка положення про обліково-економічну службу підприємства. Визначення та обґрунтування можливості удосконалення існуючої структури управління.

1.3 Розподіл функцій управління та методи управлінського впливу

Використання загальних функцій управління на різних ієрархічних рівнях системи управління підприємством: планування, організація, контроль, регулювання, облік і аналіз. Розподіл функцій службами і посадовцями конкретних функцій управління. Закріплення функцій управління в посадових інструкціях. Аналіз посадової інструкції одного із керівників структурного підрозділу основного виробництва.

Використання організаційно-господарських методів управління: організаційних регламентів, нормативів, методичного інструктування. Застосування економічних важелів управління: планування, госпрозрахунку, ціноутворення, оподаткування, кредитування, страхування. Використання соціально-психологічних методів управління.

Розділ 2. Управління операційною діяльністю підприємства

Основна мета цього етапу практики - оцінка системи управління операційною діяльністю підприємства - об'єкта практики.

Аналіз результатів господарської діяльності підприємства на основі форм річної фінансової та статистичної звітності. Оцінка обсягів і динаміки найважливіших показників: обсяги та структура виробництва продукції (товарів, робіт, послуг); обсяги та склад основних засобів, обсяги і швидкість обороту оборотних активів в цілому та за їх видами, обсяги фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування та його складові, обсяги чистого прибутку і напрями його використання.

Організація роботи з персоналом підприємства, кількісний та якісний склад кадрової служби. Аналіз нормативних документів, що регламентують її роботу (положення про кадрову службу та посадові інструкції працівників кадрової служби). Аналіз штатного розкладу працівників підприємства та структури персоналу (за категоріями, за рівнем освіти, за статтю, за віком). Оцінка кадрової політики, яка провадиться на підприємстві, підвищення кваліфікації працівників, атестація працівників, реалізація заходів щодо зміцнення згуртованості трудового колективу та формування соціально-психологічного клімату, складання планів розвитку ділової кар'єри. Аналіз руху персоналу (прийняття, переведення, звільнення) та виявлення основних факторів, які впливають на плинність кадрів. Аналіз ступеня використання комп'ютерної техніки, спеціалізованого програмного забезпечення у діяльності працівників кадрової служби.

Розділ 3. Управління маркетинговою, логістичною та зовнішньо-економічною діяльністю підприємства

Основна мета цього етапу практики - оцінка системи управління маркетинговою, логістичною та зовнішньо-економічною діяльністю підприємства - об'єкта практики.

Організація маркетингової та комерційної діяльності на підприємстві. Функції й завдання, що виконують фахівці відповідних служб. Аналіз нормативних документів, які регламентують їх діяльність (положення про відповідні служби, посадові інструкції спеціалістів), кількісний та якісний склад фахівців. Аналіз джерел інформації та програмних продуктів, що

використовуються певними спеціалістами для здійснення закупівельної, маркетингової діяльності, моніторингу ринку. Основні канали збуту та постачальники ресурсів та споживачі продукції (робіт, товарів, послуг) підприємства. Процес їх пошуку, оцінки і вибору. Порядок та умови укладання угод. Оцінка якості роботи з формування матеріальних (товарних) ресурсів (частота закупівлі, розміри разової закупівлі, обстеження наявності запасів на складах). Ціни на основні види продукції та рівень її якості.

Комунікаційні заходи маркетингу (реклама, стимулювання збуту, використання цінових знижок), зв'язки з громадськістю. Аналіз бюджету маркетингу. Аналіз обґрунтованості планів маркетингу для забезпечення досягнення цілей підприємства. Періодичність розробки та узгодженість планів закупівлі, продажу, маркетингу.

Основні постачальники ресурсів та споживачі продукції (робіт, товарів, послуг) підприємства. Процес їх пошуку, оцінки і вибору. Порядок та умови укладання угод. Оцінка якості роботи з формування матеріальних (товарних) ресурсів (частота закупівлі, розміри разової закупівлі, обстеження наявності товарів у торговельній залі).

Фактори, що впливають на зміну попиту на матеріальні (товарні) ресурси в окремі періоди (місяць, тиждень, день), організація їх моніторингу та реагування.

Оцінка стану організації зовнішньоекономічної діяльності за головними напрямками. Аналіз експорту (імпорту) товарів та послуг на підприємстві.

Основні конкуренти підприємства на світовому ринку. Аналіз основних економічних показників зовнішньоекономічної діяльності підприємства з урахуванням конвертованості національної валюти.

Розділ 4. Стратегічне управління підприємством

Комплексний аналіз діяльності підприємства з використанням сучасних методик з позиції системного підходу. Для цього необхідно охарактеризувати посади, що відповідають за розробку стратегії, провести SWOT- аналіз середовища підприємства.

На основі профілю позиціювання розробити матрицю SWOT та визначити парні комбінації на полях матриці.

На основі системного аналізу з урахуванням потенціалу підприємства та факторів зовнішнього середовища потрібно сформулювати місію організації, яка б включала наступні елементи: проголошення цінностей і переконань; продукти, які підприємство виробляє, або потреби, які воно збирається задовольнити; ринок, на який підприємство може позиціюватися, та засоби виходу на нього; ключові технології, що будуть використовуватись; стратегічні принципи розвитку.

Розділ 5. Управління інноваційною діяльністю підприємства

Провести дослідження інноваційної діяльності підприємства, оцінити ступінь її інноваційної активності. Для цього необхідно охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення інноваційної діяльності, визначити чи було впроваджено у діяльність підприємства останнім часом

нові технології, нові товари, організаційні зміни, чи відповідають вони ринковим тенденціям та змінам середовища.

Здобувач також самостійно повинен вміти планувати процес генерації раціоналізаторських і новаторських пропозицій окремими працівниками, розробляти технічне завдання консультанту.

Проаналізувати структурні елементи нововведень у діяльності підприємства за звітний період згідно з існуючою класифікацією. Охарактеризувати кінцевий результат діяльності підприємства (випуск продукції або надання послуг) на відповідність «інноваційна продукція» або «інноваційний продукт» відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність».

Здійснити оцінку доцільності (можливості) віднесення статуту підприємства до інноваційного згідно з вимогами Закону України «Про інноваційну діяльність». Провести оцінку ефективності інноваційних проектів, які реалізувались на підприємстві; доцільності та можливості розробки інноваційної стратегії діяльності підприємства; доцільності здійснення реального інвестування на підприємстві (для підприємств ЗЕД); необхідності та доцільності проведення фінансового інвестування; ефективності інвестиційних проектів, що здійснюються на підприємстві. Розробка пропозиції щодо перспективи розвитку інновацій та напрямів інвестиційної діяльності підприємства.

Розділ 6. Розробка пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства

Залежно від спеціалізації навчання, наукових інтересів та особистих бажань здобувач повинен розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) роботи підприємства або впровадження певного нововведення (інновації).

Пропозиції можуть бути спрямовані як на удосконалення існуючих функціональних напрямів діяльності підприємства (логістична, зовнішньоекономічна, інноваційна діяльність тощо), так і передбачати принципові нововведення (впровадження нових способів поставки сировини та реалізації продуктів, напрямків здійснення зовнішньоекономічної діяльності (експорт-імпорту продукції), інноваційної діяльності тощо).

Розробка пропозицій має ґрунтуватися на виявлених недоліках організації роботи підприємства, наявних резервах її удосконалення, вивченні вітчизняного й закордонного досвіду кращих підприємств аналогічного та споріднених профілів діяльності.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Комплексне індивідуальне завдання з виробничої практики за фахом має наскрізний характер і виконується у форматі підготовки звіту. Звіт повинен мати чітку побудову, логічну послідовність та конкретність викладення матеріалу, переконливість аргументів, точність формулювання, обґрунтованість висновків та рекомендацій.

У звіт включаються:

- титульна сторінка зі всіма підписами (форма титульної сторінки наведена у методичних вказівках до проходження виробничої практики за фахом);
- зміст, в якому наводиться перелік наведених в звіті розділів із зазначенням сторінок;
- вступ, який включає коротку характеристику практики і завдання, що стоять перед здобувачем;
- основна частина, в якій описуються роботи, виконані у відповідності з програмою практики (їх зміст, методика, посилання на документи і т.д.).

Структура основної частини звіту наступна:

Розділ 1. Загальне ознайомлення з підприємством - об'єктом практики

Розділ 2. Управління операційною діяльністю підприємства

Розділ 3. Управління маркетинговою, логістичною та зовнішньо-економічною діяльністю підприємства

Розділ 4. Стратегічне управління підприємством

Розділ 5. Управління інноваційною діяльністю підприємства

Розділ 6. Розробка пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства

Основна частина повинна містити лише конкретні результати виконання завдань за матеріалами підприємства-базу практики. Теоретичні викладення елементів програми практики не потрібні.

- висновки і пропозиції;
- додатки, в які виносяться відповідна документація (форми, бланки, схеми і т. п.), що підбирається і вивчається здобувачем при написанні звіту;
- список використаних джерел.

Обсяг звіту про виробничу практику за фахом (без додатків) повинен складати близько 45-60 сторінок.

Текстова частина звіту повинна бути поділена на окремі розділи відповідно до питань програми (відповідно до Методичних рекомендацій з виконання завдань виробничої практики за фахом для здобувачів ОС «бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент»). У цій частині здобувач має ґрунтовно охарактеризувати діяльність підприємства-базу практики в межах кожного розділу програми виробничої практики. Документи підприємства, з якими працювали здобувачі під час написання кожного розділу, слід навести в додатках до звіту.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

7.1. Бази практики

Організація виробничої практики за фахом здійснюється згідно Положення про проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті (нова редакція), затверджено ВР ОДАУ 10.06.2021, пр. №9), Наскрізної програми практики для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та робочої програми практики. Термін проходження практики визначається навчальним планом та графіком освітнього процесу.

Виробнича бакалаврська практика проводиться на підприємствах різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, які є юридичними особами і функціонують на ринку не менше двох років та здійснюють виробничо-торговельну, посередницьку, оптово-збутову та інші види діяльності. На цих підприємствах повинні застосовуватись передові форми та методи управління й організації операційної, логістичної, маркетингової та зовнішньо-економічної діяльності, стратегічного та інноваційного управління, впроваджуватись прогресивні технології виробництва, організації праці та управління. Підприємства повинні мати штат висококваліфікованих фахівців, здатних надати допомогу студентам у набутті ділових професійних навичок. Виробнича практика за фахом проводиться на підприємствах на основі укладених договорів.

Виробнича практика за фахом проводиться безпосередньо за адресою підприємства-бази практики або дистанційно.

Виробнича бакалаврська практика передбачає ознайомлення зі станом організації роботи підприємства - об'єкта практики, здійснення аналізу основних показників його операційної, логістичної, маркетингової, зовнішньо-економічної, інноваційної діяльності та стратегічного управління за останній рік та розробку обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення окремих аспектів його діяльності на майбутнє.

До підприємств-баз практики ставляться такі вимоги:

- наявність високого рівня техніки, технології, організації виробництва, культури праці;
- можливість проведення наукових досліджень;
- забезпечення проходження практики студентів, в т.ч. невеликими групами (2-4 чол.);
- наявність науково-технічних зв'язків з вузом.

Розподіл студентів по об'єктах практики і призначення керівників здійснюється випусковою кафедрою і оформляється наказом ректора.

На підприємства-бази практики покладаються такі функції:

- надання студенту у відповідності з програмою місця практики, яке забезпечує високу ефективність її проходження;
- створення умов для одержання студентом за час практики необхідних

знань зі спеціальності;

- надання студентам-практикантам можливості користуватися наявною літературою та документами, що мають відношення до питань практики;
- допомога в підборі матеріалів, необхідних для написання науково-дослідних робіт;
- контроль за дотриманням студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, встановленого для співробітників даної фірми.

7.2. Організація і керівництво виробничою практикою

Відповідальність з підготовку, організацію, проведення і контроль практики на загальноуніверситетському рівні для здобувачів першого (бакалаврського) рівня покладається на проректора з науково-педагогічної та методичної роботи.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює особа, відповідальна за проведення практики в Університеті затверджена згідно наказу про направлення на практику.

Відповідальним за організацію і проведення виробничої практики студентів на факультеті економіки та управління є декан.

Загальне керівництво практикою студентів на підприємстві покладається на начальника відділу або його заступника. Безпосереднє керівництво практикою здійснює висококваліфікований спеціаліст підрозділу. Методичне керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри менеджменту.

Розподіл студентів по підприємствах та організаціях здійснюється кафедрою менеджменту, а по робочих місцях – керівником практики від підприємства. На студентів поширюється режим роботи, який є загальним для працівників підприємства (організації).

Студентів направляють на виробничу практику згідно з наказом університету. Наказом визначаються терміни та місце її проходження, розподіл та закріплення студентів за керівником практики від кафедри тощо. Методичне керівництво практикою здійснює кафедра менеджменту. Перед відбуттям на практику викладач кафедри проводить консультацію-інструктаж з питань проходження практики, дотримання правил охорони праці та техніки безпеки. При цьому студенти одержують робочу програму, методичні вказівки про проходження виробничої практики, бланк щоденника. На базу практики студент повинен прийти не пізніше першого її дня, представитися керівництву підприємства й керівнику практики, оформити наказ про зарахування, пройти усі види інструктажу з техніки безпеки та охорони праці, ознайомитися з правилами внутрішнього розпорядку. На підприємстві студенту призначається керівник практики з числа головних спеціалістів відповідної кваліфікації даної установи. Студент разом з керівником практики від підприємства повинен розробити деталізований по днях календарний план

проходження виробничої практики, в якому конкретизуються робочі місця, окремі завдання, строки їх виконання та інші умови.

До обов'язків керівника практики від підприємства, що здійснює загальне керівництво, входить:

- 1) підбір досвідчених працівників для безпосереднього керівництва практикою студентів;
- 2) забезпечення якісного інструктажу з охорони праці, техніки безпеки та промислової санітарії;
- 3) організація і проходження студентами практики у відповідності з програмою та затвердженим графіком її проведення (разом з вузівським керівником практики);
- 4) організація переміщення студентів-практикантів по робочих місцях.

В обов'язки керівника практики від підприємства, що здійснює безпосереднє керівництво, входить:

- організація робочого місця і створення необхідних організаційно-технічних умов для проходження практики;
- забезпечення студентів необхідною інформацією, документами, звітністю, нормативними та іншими матеріалами;
- залучення студентів до активної участі в поточній роботі структурного підрозділу підприємства - місця практики;
- контроль за виконанням окремих завдань і програми практики в цілому, контроль ведення щоденника і підготовки звіту про проходження практики;
- допомога у підборі матеріалів для виконання в майбутньому науково-дослідницької роботи;
- складання на кожного студента виробничої характеристики-відгуку від підприємства.

У відгуку дається характеристика студента як спеціаліста, зазначаються недоліки та проблеми у підготовці фахівців, здатність до творчого мислення і управлінської діяльності, ініціативність та дисциплінованість. Тут керівник виставляє також оцінку виконаних студентом робіт.

До обов'язків випускаючої кафедри, відповідальної за проведення практики, входить:

- 1) призначення керівників практики від вузу;
- 2) розподіл студентів по базах практики;
- 3) оформлення наказу про практику;
- 4) забезпечення програмами практики студентів та підприємства;
- 5) проведення перед початком практики виробничої наради зі студентами та керівниками з метою роз'яснення цілей, змісту та порядку проходження практики;
- 6) здійснення контролю за організацією та проведенням практики.

В обов'язки керівника практики від випускаючої кафедри входить:

- проведення всіх організаційних заходів перед виїздом студентів на практику;
- перевірка, а у випадку необхідності допомога у складанні календарного графіку проходження практики, погодження його з керівником практики від підприємства; перевірка чи всі види робіт відображені в календарному графіку, щоденнику, звіті; здійснення постійного контролю за його виконанням;
- проведення консультацій зі студентами по питаннях проходження практики, оформлення звітів і написання на їх основі науково-дослідних робіт;
- регулярне інформування кафедри про хід виконання програми та календарного графіку, допущені відставання чи відхилення від програми;
- розгляд звіту про практику, надання письмового відгуку на нього та допуску (недопуску) до захисту, заповнення відповідних розділів щоденника та участь в роботі комісії по захисту звітів про практику.

При наявності у навчального закладу державних або регіональних замовлень на підготовку бакалаврів перелік баз практики доповнюється органами, які формували замовлення на бакалаврів.

У випадку, коли підготовка бакалаврів вищим навчальним закладом здійснюється на замовлення фізичних осіб, бази практики забезпечують ці особи або вищий навчальний закладом в залежності від умов договору (контракту) на підготовку бакалавра і магістра.

Для студентів іноземного походження бази практики передбачаються у відповідному договорі (контракті) щодо підготовки бакалаврів. Вони можуть бути розташовані як на території країни-замовника, так і в межах України.

У випадку самостійного вибору бази практики студент зобов'язаний надати випусковій кафедрі відношення з установи (організації, підприємства, управління, банку), де він проходить практику, за підписом керівника установи, завіреного печаткою.

Обов'язки здобувачів і керівників виробничої практики:

Здобувачі вищої освіти ОДАУ при проходженні практики зобов'язані: на початку практики одержати необхідну документацію та консультації щодо її оформлення; систематично вести щоденник практики, подавати його на перевірку керівникам практики згідно з проходженням відповідних етапів практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; вивчити і дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; нести відповідальність за виконану роботу; своєчасно оформити звітну документацію, включаючи звіт; скласти залік з практики.

Керівник практики від ОДАУ зобов'язаний: забезпечити студентів програмами практики та провести з ними інструктаж про порядок її проходження; контролювати проходження практики; інформувати кафедру про проходження практики; консультувати здобувачів за навчальними

темами, визначеними для практичного засвоєння під час проходження виробничої практики; перевіряти щоденники і звіти студентів про виконання програми практики.

Здобувачам надається можливість проходити виробничу практику дистанційно. Контроль за її проведенням покладається на декана факультету, та керівників практики від кафедри менеджменту. Дистанційна практика проводиться за допомогою онлайн-платформи *Zoom*, яка забезпечує синхронну участь учасників практичної підготовки.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Виробнича практика за фахом здійснюється у формі самостійного опрацювання теоретичного матеріалу, документації підприємства, законодавчих актів, проведення консультацій та обговорень. Передбачається участь здобувачів вищої освіти у теоретичних конференціях, виступах з доповідями.

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- участь в обговореннях та конференціях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач, розгляд ситуацій з проблем розробки прийняття управлінських рішень в різних сферах діяльності підприємств;
- отримання консультації. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компонента;
- виконання самостійної роботи. Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань, законів України, указів Президента України та постанов Кабінету Міністрів України з питань передбачених програмою виробничої практики.

Таблиця 8.1 – Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень	Метод аналізу конкретних виробничих ситуацій (case-study) Метод ділових ігор та моделювання управлінських ситуацій Проблемно-пошуковий метод Метод мозкового штурму
ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації	Метод спостереження за діяльністю підрозділів Метод структурно-функціонального аналізу Метод інтерв'ювання працівників Метод звітно-аналітичного узагальнення
ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень	Метод аналізу документів і статистичної звітності Метод порівняльного аналізу Метод економіко-математичного моделювання Метод систематизації та інтерпретації даних
ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування	Метод проектного навчання (project-based learning) Метод організаційного моделювання Метод розроблення організаційних структур і регламентів Метод ситуаційного конструювання
ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації	Метод практичного тренінгу (on-the-job training) Метод управлінського експерименту Метод консалтингових проєктів Метод аналізу ефективності управлінських рішень
ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та	Метод експертних оцінок Метод SWOT-аналізу Метод аналізу нормативно-правових документів

економічні наслідки функціонування організації	Метод соціально-економічного прогнозування
ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	Метод самостійної аналітичної роботи Метод самооцінювання і рефлексії Метод портфоліо Метод індивідуальних завдань дослідницького характеру
ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера	Метод групових проєктів Метод командного навчання (team-based learning) Метод рольового розподілу в групах Метод наставництва (mentoring)
ПРН 18. Демонструвати навички аналізу результативності функціонування системи управління підприємства, обґрунтування напрямів його перспективного розвитку з урахуванням галузевих особливостей	Метод комплексного аналізу господарської діяльності Метод бенчмаркінгу Метод SWOT та PEST-аналізу Метод стратегічного планування і прогнозування
ПРН 19. Демонструвати навички розроблення, прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері стратегічного та інвестиційного менеджменту в умовах невизначеності та ризику	Метод сценарного планування Метод аналізу ризиків і чутливості Метод стратегічних сесій Метод кейс-аналізу стратегічних і інвестиційних проєктів

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Основною метою контролю за проведенням кожного виду практики є виявлення і усунення недоліків та надання практичної допомоги здобувачам при виконанні її програми. Проходження виробничої практики за фахом здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» передбачає здійснення системи поточного та підсумкового контролю, що реалізується керівниками практики від підприємства та закладу вищої освіти протягом усього періоду її проведення. Поточний контроль спрямований на оцінювання виконання здобувачами встановлених обов'язків під час проходження практики, зокрема дотримання режиму роботи бази практики, графіку виконання завдань робочої програми, а також регулярності відвідування робочих місць, що фіксується у щоденнику практики. Підсумковий контроль здійснюється на основі аналізу письмового звіту здобувача, який відображає ступінь виконання вимог робочої програми практики, а також рівень сформованості професійних компетентностей у сфері менеджменту.

Оцінювання знань студентів з виробничої практики за фахом здійснюється у формі захисту звіту, що передбачений «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом в.о. ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року. Після перевірки якості виконання завдань з практики, у т. ч. заповнення звітної документації (заповнення щоденника), захисту звіту, в залежності від набраної кількості балів виставляється оцінка за навчальну практику за національною шкалою та шкалою ЄКТС (Табл. 9.1).

Таблиця 9.1 – Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка звіту за національною шкалою
		Залік
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано
1-34	F	

Якість засвоєння змісту програми навчальної практики оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицями 9.2.

Таблиця 9.2 – Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Максимальна кількість балів формується за рахунок якісного змісту звіту та іншої звітної документації (до 78 балів), а також захисту звіту (до 22 балів). Розподіл балів представлено в таблиці 9.3.

Таблиця 9.3. Оцінювання практики (від 0 до 100 балів)

№ теми	Найменування завдань	Максимальна кількість балів
1	Якість змісту звіту навчальної практики, ведення щоденника	78
2	Захист звіту	22
3	Всього за практику (залік)	100

Кількість балів за виконання звіту з практики визначається науковим керівником у процесі перевірки. При захисті звіту з практики здобувачем може бути отримано до 22 балів.

При оцінці звіту враховується глибина опрацювання і широта обсягу кожного розділу, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність та стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді студента і його відповідей на питання та критичні зауваження. Оцінка дається за якість кожного з елементів роботи в межах балів, указаних в таблиці 9.4.

Таблиця 9.4 – Критерії оцінювання звіту з виробничої практики

1.	Розділ 1 (глибина та якість практичного дослідження, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
	- відмінно	12-13
	- дуже добре	10-11
	- добре	8-9
	- задовільно	6-7
	- достатньо	4-5
	- незадовільно	3
2.	Розділ 2 (глибина та якість практичного дослідження, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
3.	Розділ 3 (глибина та якість практичного дослідження, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
4	Розділ 4 (глибина та якість практичного дослідження, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
5	Розділ 5 (глибина та якість практичного дослідження, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
6	Розділ 6 (рівень реальності й обґрунтування рекомендацій, розробок і пропозицій, оформлення відповідно до вимог стандарту)	до 13 балів
7.	Захист роботи	до 22 балів
	- якість доповіді	до 10
	- якість відповідей на питання	до 7
	- якість наочних матеріалів	до 5
	Разом (максимальна кількість):	100 балів

Підсумкова оцінка виставляється комісією колегіально за наступними критеріями:

Оцінка "відмінно" (90-100) здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання, зробив висновки з

урахування причинно-наслідкових зв'язків перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті показав вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, абстрагувати і конкретизувати, класифікувати і систематизувати матеріали та запропонував ряд заходів щодо вдосконалення діяльності підприємства, до розробки яких підійшов творчо.

Оцінка "добре" (74-89) здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання, зробив висновки з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті достатньо проявив отримані вміння та навички щодо роботи з документацією та інформацією щодо роботи підприємства.

Оцінка "задовільно" (60-73) – здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання, але зроблені висновки без урахування причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті недостатньо проявив отримані вміння та навички щодо роботи з документацією та інформацією щодо результатів роботи підприємства.

Кількість балів знімається за порушення вимог:

1. Невідповідне оформлення (значне перевищення обсягу текстової частини роботи – більше 5 сторінок; шрифт та інтервал не відповідає встановленим нормам; відсутня або неправильна нумерація сторінок; неправильне оформлення графічного матеріалу тощо) – 5-15 балів.
2. Несвоєчасне затвердження плану, несвоєчасна реєстрація звіту з практики, несвоєчасне подання до захисту – 5 балів.
3. Вступ не відповідає стандарту – 5- 10 балів.
4. Відсутня логічна послідовність і науковий стиль викладення – 5-10 балів.
5. Виклад теоретичної частини не відповідає вимогам (відсутність глибини, всебічності, повноти викладення, визначення дискусійних питань тощо) – 5-10 балів.
6. Відсутність табличного та ілюстративного матеріалу, його аналізу та прив'язки до змісту тексту – 5- 20 балів.
7. Відсутність визначених проблем у вивченні теми, шляхів їх вирішення, відсутність власної точки зору та аргументації – 5-20 балів.
8. Невідповідність висновків вимогам (відсутність зв'язку з результатами дослідження, підсумків з розглянутих питань) – 5 балів.
9. Неправильно оформлений список літератури – 5 балів.

При незадовільній оцінці (до 59 балів) звіт з практики переробляється та подається на повторне оцінювання.

Участь здобувачів вищої освіти у заходах неформальної освіти, що відповідають змісту освітнього компонента «Виробнича практика за фахом» (короткотривалі курси, вебінари, майстер-класи, воркшопи, конференції, круглі столи, тренінги або інші освітні заходи, спрямовані на розширення знань у сфері аналізу виробничо-господарських процесів та визначення проблемних зон, що потребують управлінських рішень; оцінки ефективності

використання ресурсів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства; визначення кадрових потреб підприємства і приймати рішення щодо підбору, оцінювання та розвитку персоналу; застосування методів мотивації, делегування, контролю й організації робочого часу; аналізу причин організаційних конфліктів і обирати ефективні стратегії їх розв'язання; здійснення маркетингові дослідження, аналізувати кон'юнктуру ринку та поведінку споживачів; прийняття рішення щодо вибору ринкових сегментів, позиціонування продукції та формування комплексу маркетингу; обґрунтовування стратегії виходу на зовнішні ринки та управління експортно-імпорнтними операціями; застосовування методів оцінки конкурентоспроможності та управління міжнародними ризиками; використання цифрових інструментів маркетингової аналітики для підтримки прийняття рішень; розробки та впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності; прийняття соціально відповідальних рішень; використання сучасних інформаційно-аналітичних систем для підтримки процесу прийняття рішень; формування стратегії зовнішньо-економічної діяльності аграрних підприємств; управління інноваційним розвитком аграрних підприємств; здійснення моніторингу і оцінювання результативності реалізованих управлінських рішень, оцінюється у межах визначеної кількості балів за відповідною темою.

Результат виконання завдання – звіт та/або сертифікат учасника, що підтверджує отримані знання та компетентності. Здобувач освіти представляє результати участі у заході під час захисту звіту.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма освітнього компонента «Виробнича практика за фахом» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, освітньої програми «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент». Укладач: О.І. Мельничук. ОДАУ. 2025. 26 с.

2. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», освітньої програми «Менеджмент», спеціальності 073 «Менеджмент». Укладач: Дідур. Г.І., Запша Г.М., Мельничук О.І., Телічко Н.А. Одеса: ОДАУ, 2023. 49 с.

3. Методичні рекомендації з виконання програми виробничої практики за фахом для здобувачів вищої освіти 4 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент» / Укладачі: Мельничук О.І., Дідур Г.І., Найда І.С. Одеса : ОДАУ, 2023. 38 с.

4. Методичне забезпечення, розміщене на платформі Moodle.

5. Редактори презентацій (www.canva.com, www.sway.com);

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Балабанова Л.В., Холод В.В., Балабанова І.В. Маркетинг підприємства. 2019. 612 с.
2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь : 2019. 410 с.
3. Дикань В., Зубенко В., Токмакова І., Маковоз О, Шраменко О. Стратегічне управління. Київ: ЦУЛ. 2020. 272 с.
4. Довгань Л.Є., Артеменко Л., Каракай Ю. Стратегічне управління. Навч. посібник рекомендований МОН України. Київ: ЦУЛ., 2019. 440 с.
5. Інноваційний менеджмент: підручник / А. В. Череп, Т. В. Пуліна, О. Г. Череп. Київ: Кондор, 2018. 442 с.
6. Козак Ю.Г., Сукач О.О., Бурлаченко Д.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 268 с.
7. Логістика: навч.посіб. Безугла Л.С., Юрченко Н.І., Ільченко Т.В., Пальчик І.М., Воловик Д.В. Дніпро: Пороги, 2021. 252 с.
8. Логістика: навчальний посібник/авт.: Запша Г.М., М.П. Сахацький, О.І. Мельничук [та ін.]; за ред. Г.М. Запши, М.П. Сахацького, О.І. Мельничук; Одес. держ. агр. ун-т. - Одеса: Астропринт, 2020. 316 с.
9. Маркетинг: навч. посіб. / Н. Іванечко, Т. Борисова, Ю. Процишин [та ін.] ; за ред. Н. Р. Іванечко. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 180 с.
10. Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Островерхов В. М. Управління змінами: навч. посібник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 148 с. URL : <http://surl.li/mbibn>.
11. Окландер М. Логістика. Київ: Вид-во: ЦУЛ. 2023. 346 с.
12. Павлов К. В., Лялюк А. М., Павлова О. М. Маркетинг: теорія і практика : підручник. Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф» 2022. 408 с. URL : <http://surl.li/mnhwh>.
13. Стандартизація, метрологія, сертифікація та управління якістю : конспект лекцій / уклад. М. І. Гиль, І. В. Каницька. Миколаїв : МНАУ, 2023. 88 с. URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13841/1/standartizaciya-metrologiya-sertifikaciya-ta-upravlinnya-yakistyu-konspekt-181.pdf>
14. Стратегічний менеджмент. / М.П. Бутко, М.Ю. Дітковська, С.М. Задорожна, Н.В. Іванова, І.М. Олійченко, Л.Д. Оліфіренко, Т.В. Пепа, С.В. Повна, Ю.В. Шабардіна, О.М. Шевченко. Київ: Вид-во: ЦУЛ., 2021. 376 с.
15. Тюріна Н., Гой І., Бабій І. Логістика: навч. посібник. Вид-во: ЦУЛ. 2021. 392 с.
16. Федулова Л.І. Управління інноваціями: підручник; Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 547 с.

Додаткова

1. Аграрний менеджмент: навчальний посібник /За редакцією Курносенка В.Г. Одеса, 2012. 420с.

2. Антощенко В. В. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”*. 2021. № 2. Т. 1. С. 161–170. DOI: 10.31359/2312-3427-2021-2-1-161
3. Антощенко В. В., Пересада М. О. Роль інновацій у сільському господарстві. *Аграрні інновації*. 2023. № 22. С. 175–179. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.22.26>
4. Аранчій В., Макаренко П., Лесюк В. Оцінювання економічної ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія "Економіка, управління та фінанси"*. 2024. Вип. 2. С. 3-12.
5. Багорка М. О., Устік Т. В., Юрченко Н. І. Формування маркетингової стратегії та шляхи її імплементації в систему управління аграрних підприємств. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : економіка та управління*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7> 04-10 8.
6. Білоусько Т. Цифровізація маркетингової діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-76>.
7. Боднар О. В. Вплив війни на розвитокринку зерна в Україні. *Інноваційна економіка*. 2023. № 4. С. 118-124.
8. Бойко Л., Бойко В. Сучасний стан агробізнесу в Україні та його ревіталізація у післявоєнний період. *Таврійський науковий вісник. Серія Економіка*. 2023. № 16. С. 55–61.
9. Буяк Л. А. Сучасні тенденції та основні теоретичні підходи до цифрової трансформації агробізнесу. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6 (17). С. 50–62.
10. Вільчинська, О., Рум'янцева, К. Дослідження факторів впливу на економічне зростання за допомогою економетричного моделювання. *Економіка та суспільство*, 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-6>
11. Гайда Ю., Шайнюк Б. Ринок зерна в ретроспективі та перспективі: глобальний аналіз. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. С. 30-40.
12. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. №436 / *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2003, №18, №19-20, №21-22. або Редакція від 01.01.2013, підстава 5042-17. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
13. Гудзь Ю., Джерелюк Ю., Кравчик Ю. Етапи формування маркетингової стратегії підприємства. *Innovation and Sustainability*, 2023. №1. С. 197–203. URL : <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.197.203>.
14. Діброва А. Прогнозування розвитку ринку вівса в Україні в контексті трансформаційних економічних процесів. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 6, № 59. С. 487—508.
15. Довбня С., Папуша І. Еволюція стратегічного управління та особливості його сучасного етапу. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1499>

16. Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-2>
17. Закон України «Про колективні договори і угоди». Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. С. 361–172.
18. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
19. Залізко В. Д., Кухта П. В., Машков А. С., Свідерська С. Є. Особливості фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8245> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.10.5
20. Захарчук О. В., Завальнюк О. І. Інвестиції в інноваційний розвиток сільського господарства України. *Вісник університету «Україна» (серія «Економіка, менеджмент, маркетинг»)*. 2023. № 8 (35). DOI: <https://doi.org/10.36994/2707-4110-2023-8-35-05>
21. Ільчук М. М., Березовська Л. О. Перспективи експорту зерна українських нішевих культур. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 34. С. 205–210.
22. Капустян А. С. Оптимізація управління інноваціями та трансформація в аграрному секторі: кваліфікаційна робота магістра: спец. 073 – Менеджмент; наук. кер. О. М. Гіржева. Харків: ДБТУ, 2023. 93 с.
23. Коваленко Н.В., Малахова Ю.А. Стратегічне управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-155>
24. Кодекс Законів України про працю від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змінами та доповненнями): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
25. Корнієцький, О., Орел, В. Виробнича логістика у процесах відновлення скотарства на деокупованих територіях України. *Економіка та суспільство*, 2024. Вип. 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-38>
26. Корнієцький, О., Орел, В., Красноручський, О. (2025). Використання технології інтеграції аквапоніки та тваринництва для відновлення скотарства на деокупованих територіях України. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-39>
27. Кравчук, І., Ковальчук, В. Теоретико-методичні аспекти системного управління маркетингом в агробізнесі. *Економіка та суспільство*, 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-87>
28. Лищенко М. О., Макаренко М. О. Теоретичні основи маркетингової концепції управління та формування стратегії розвитку підприємства в умовах сталості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 33 – 40. URL : <http://surl.li/nhmwd>.
29. Людвік І. І. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 2 (125). URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/2_2022/8.pdf

30. Макаренко Н.О., Вовчок С.В. Оптимізація логістичних рішень щодо забезпечення стратегічного управління розвитком аграрних підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2020. № 4. С. 65-75. https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/4_2020/8.pdf
31. Міньковська А. В., Молчанов А. С. Теоретичні аспекти інноваційного менеджменту в підвищенні ефективності діяльності аграрного підприємства. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2023. № 8. С. 295-300. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-295-300>
32. Могильна Л. М. Суть та особливості інновацій в сільському господарстві. *Приазовський економічний вісник*. 2022. Випуск 3(32). С. 26–30. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-3-5>
33. Мурзабулатова, О., Легеза, О., Толмачов, Д. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємства. *Економіка та суспільство*, 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-137>
34. Негрей М.В., Трофімцева О.В. Аналіз функціонування аграрного сектору України в умовах війни. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Економіка»*. 2022. № 102. С. 49–56.
35. Нестеренко Р. В. Економіко-організаційне забезпечення логістичної діяльності підприємств: теоретичний аспект. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2018. №12. С. 256 – 260.
36. Нестеренко Р. В. Методичні аспекти забезпечення логістичної діяльності підприємств як напрям їх ефективного функціонування та розвитку. *Бізнес Інформ*. 2019. №2. С. 266-270. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-2-266-270>.
37. Олійник Т. І., Дубина В. В. Управління стратегічним розвитком аграрних підприємств для досягнення їх ефективної конкурентоспроможності. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2024. № 10. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-231-239>
38. Олійник Т. І., Сотула В. В. Роль стандартизації та сертифікації в підвищенні якості продукції аграрного бізнесу та шляхів його товаропросування. URL: https://oaji.net/pdf.html?n=2023/727_1725032731.pdf
39. Омельченко А. І., Ченуша О. С. Інноваційні бізнес-моделі як інструмент стратегічного розвитку підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 21. URL : <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/254847/253904>.
40. Павленко М. Вплив державного регулювання на виробництво зернових в системі інноваційних технологій агропромислового комплексу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4. С. 187-195.
41. Пилипчук І. Управління інноваційними технологіями в агросекторі України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-101>
42. Постол А. А. Удосконалення стратегічного управління аграрних підприємств на засадах планування, маркетингу та конкурентних переваг. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 2 (07). С. 135–139.

43. Потапова Н.А. Системні характеристики логістики АПК. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11976/1/123.pdf>
44. Практики корпоративної соціальної відповідальності в аграрному секторі України. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. №8(60). С. 22-37.
45. Про акціонерні товариства. Закон України. Редакція від 12.07.2012, підстава 4969-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
46. Про господарські товариства/ Закон України.- Редакція від 18.12.2011, підстава 3384-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
47. Про оренду землі/ Закон України .- Редакція від 01.01.2013, підстава 1878-17, 5245-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
48. Про сільськогосподарську кооперацію / Закон України.-Редакція від 01.01.2013, підстава 5412-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/469/97-вр>.
49. Про фермерське господарство/ Закон України.- Редакція від 09.12.2012, підстава 5462-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
50. Середя, Н. Стратегічне управління ресурсами підприємства: оптимізація логістики в умовах економічної невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-26>
51. Старов, О. Еволюція методологічних підходів до стратегічного управління від класичних концепцій до адаптивних моделей. *Економіка та суспільство*, 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-98>
52. Страпчук С.І., Миколенко О.П., Попова І.А., Пустова В.В. Менеджмент: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356 с.
53. Томашук І. В. Управління якістю продукції на підприємстві в умовах входу України ЄС. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2. С. 123-141. URL : <http://surl.li/nhmуг>.
54. Черкасова Т. І., Талах О. М. Роль інноваційного розвитку підприємства в умовах відновлення конкурентоспроможності економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.72>
55. Шевцова О.В. Інноваційні технології розвитку агропромислового комплексу в умовах інформаційної безпеки : дис. канд. екон. наук : 08.00.03. Одеса, 2024. 308 с. URL: <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/doktor-spec-rada/d-4105111/shevcova-olena/diss-shevcova-olena-1.pdf>
56. Шульга Л. В., Терещенко І. О., Шарлай О. В. Сучасні маркетингові стратегії управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/65.pdf
57. Andreas Felsberger, Gerald Reiner. Sustainable Industry 4.0 in Production and Operations Management: A Systematic Literature Review. *Sustainability*. 2020. № 12(19):79-82. DOI: 10.3390/su12197982
58. Didur H., Zapsha H., Telichko N., Melnychuk O. Methodological approaches to managing strategic changes and investment decisions in the operational activities

of modern organizations. Current Issues of Economic Sciences. 2025. №15. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17214472>

59. Olena Lopushynska, Victoria Melnik, Hanna Didur, Svitlana Bazyvololiak, Vira Kosovska, Oksana Shaida. Forecasting the efficiency of the management of resource-saving development of agricultural enterprises. Hygienic Engineering and Design. Issue 40 (September 2022). (Scopus). pp. 320–331. <https://keypublishing.org/jhed/jhed-volumes/volume-40/>

12. ІНФОРМАЦІЙНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бібліотека ім. Максимовича, Київського національного університету. <http://libgw.univ.kiev.ua/>
2. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua/.
3. Електронний каталог бібліотеки ОДАУ. URL: <http://lib.osau.edu.ua:8080/>
4. Інституційний репозитарій ОДАУ. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/>
5. Інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP). URL: <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html/>.
6. Концепція загального менеджменту якості. URL: <http://www.management.com.ua/qm.shtml/>.
7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Нормативні акти України. URL: www.nau.kiev.ua/.
9. Освітнє середовище на платформі MOODLE. URL: <https://moodle.osau.edu.ua/>
10. Офіційний сайт Держстандарту України: законодавча база, стандартизація, сертифікація, метрологія, посилання. URL: www.dstu.gov.ua/.
11. Урядовий портал: Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua/.
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Google Analytics (для аналізу даних) - <https://analytics.google.com/>;
14. LibreOffice (для роботи з офісними застосунками) для створення документів, таблиць і презентацій - <https://www.libreoffice.org/>;
15. Google Analytics (для аналізу даних) - <https://analytics.google.com>
16. MySQL (<https://www.mysql.com>);
17. PostgreSQL (<https://www.postgresql.org/>) - для роботи з базами даних; редактори презентацій (www.canva.com, www.sway.com)
18. Bitdefender Antivirus Free Edition (для забезпечення кібербезпеки) - <https://www.bitdefender.com/solutions/free.html>
19. Веб-браузер (Google Chrome, Mozilla Firefox).